

1 augustus 2019

Thema 2019: Bescherm de natuur in je buurt
Soort van de maand augustus: egel

De natuur geeft ons het goede voorbeeld, we moeten proberen natuur in ons leven te betrekken. Onze afdeling heeft dat samengevat als Samenleven met de natuur.

[Klik hier voor onze Gedachten over natuurbescherming.](#)

Daar kan jij in je eigen omgeving mee beginnen, met kleine stapjes. Ook zo'n klein stapje helpt, want we zijn met zoveel dat al de kleine stapjes samen echt er toe doen. Met *soort van de maand* en *bescherm de natuur in je buurt* zetten we in op een hoge biodiversiteit.

Egel, Anna Kreffer

Egel, Anna Kreffer

Meld je egel via afdelingdelfland@knnv.nl
Of via internet [klik hier](#)

Eigen ervaring

Mijn eerste egel was helaas een platgereden exemplaar. Veel later huurden we een soort volkstuin waar we ook konden slapen. Daar hoorden en zagen we in de avond egels, soms met jongen. Voor we ze zagen hoorden we al gesnuif en gesmak, wat een lawaai maken ze. Ze hoeven zich niet stil te houden, met die stekels zijn ze bijna onkwetsbaar, in ieder geval voor de grotere jagers. Kleine diertjes dragen ze wel veel mee, als je dichtbij kijkt krioelt het in die stekels, maar misschien vinden ze dat niet zo erg. Helaas werken de stekels niet afschrikwekkend voor het verkeer. Ik zie veel vaker dode dan levende egels, maar dat kan ook komen omdat ik niet vaak in de avond in egelgebied ben. In de tuin die ik nu heb overnacht ik niet, maar vind daar wel regelmatig egelpoep!

Herkenning

De egel (*Erinaceus europaeus*) is een zoogdier. Onmiskenbaar door de stekels op de rug en de bovenzijde van de kop. Een volwassen egel heeft ongeveer 7000 - 8000 stekels van 2 tot 3 cm lang op de rug, op de buik stugge haren. Een stekel gaat ongeveer een jaar mee, waarna hij uitvalt en wordt vervangen. Bij gevaar kan een egel zich oprollen tot een bal en de stekels overeind zetten, dit kunnen ze zonder veel moeite doen door een speciale kringspier.

Grootte en het lichaamsgewicht zijn afhankelijk van leeftijd en geslacht, 20 tot 30 cm groot en tot een kilo zwaar. Volwassen mannetjes het grootst en zwaarst. Ze kunnen veel geluid maken, afhankelijk van wat ze aan het doen zijn: snurken, snuiven, snuffelen en smakken.

Voorkomen

De egel komt algemeen voor in West-Europa. Ze leven in bosranden, struweel, loofbos en tuinen. Ook in de stad. Ze hebben wel een groot territorium nodig, 20 tot 40 ha voor de mannen, vrouwen kunnen met ongeveer de helft toe. Een tuin is vaak niet genoeg, ze moeten tuinen in en uit kunnen wandelen. Egels zijn altijd alleen op

stap en vormen geen vaste paartjes. Ze kunnen per nacht een paar kilometer afleggen.

Leefwijze

Egels zijn actief in de avond en nacht. Overdag slapen ze onder struiken, holtes onder boomwortels, in composthopen, takkenhopen of konijnenholen. Van ongeveer november tot april zijn ze in winterslaap, waaruit ze af en toe wakker kunnen worden. Hun temperatuur daalt dan sterk en ook de hartslag en ademhaling dalen. Winternesten worden meestal in de grond gemaakt, tegen een schutting aan, in een schuur of bijgebouw of in een takken- of composthoop. Tijdens de winterslaap verliezen ze gewicht.

Een egel met schuim op de bek en vacht is niet ziek, ze smeren zich hiermee in, het is niet bekend waarom.

Voortplanting

De paartijd duurt vrij lang, van mei tot en met augustus. Het paren zelf duurt ook lang en gaat gepaard met veel geluid. Het kan uren duren voor het vrouwtje het mannetje toelaat. Het vrouwtje legt dan haar stekels plat. Na een draagtijd van circa 5 weken krijgt het vrouwtje tussen juni en oktober twee tot tien jongen, gemiddeld vijf. Een nest voor de jongen ligt op een goed verborgen plek zoals in een compost-, takken- of puinhoop. De jongen zijn onbehaard en blind. Na een paar uur verschijnen er witte stekels. Binnen enkele weken worden deze vervangen door bruin-crème-kleurige stekels. Na twee weken gaan de oogjes en oortjes open.

Na ongeveer drie weken verlaten de jongen 's nachts het nest en gaan ze met moeder mee. Met zes weken worden ze zelfstandig, maar de jongen blijven bij elkaar om te overwinteren in het nest waarin ze zijn geboren. De moeder maakt voor zichzelf een nieuw winternest. Het mannetje bemoeit zich niet met het grootbrengen van de jongen.

Egels kunnen maximaal tien jaar oud worden, maar meestal worden ze niet ouder dan een jaar of vijf.

Voedsel

Dankzij hun goede reukvermogen en gehoor weten ze hun voedsel te vinden: kevers, rupsen, regenwormen, oorwurmen en slakken, ook wel aas, eieren of jonge muizen, ratten e.d. en in de herfst bessen. Huisjesslakken worden met huisje en al gegeten.

Bedreiging: verkeer en gebrek aan insecten

In België is recent een onderzoek gepubliceerd, in tien jaar tijd is het aantal egels gehalveerd. Onderzoek in Groot-Brittannië toont ook een halvering van egels op het platteland en in Duitsland zijn de cijfers niet veel beter. Het is niet waarschijnlijk dat Nederland er wat dat betreft gunstig uitspringt. Verder onderzoek is nodig maar er zijn wel aanwijzingen voor een richting. Uit het Belgische onderzoek:

De egel is een insecteneter die vooral leeft in 'randzones' waar een grote diversiteit aan insecten te vinden is, zoals bosranden, hagen en heggen. Maar in het agrarisch landschap zijn veel hagen en heggen op de schop gegaan door ruilverkavelingen en schaalvergroting. Recentelijk is uit diverse onderzoeken ook gebleken dat de biomassa aan insecten (en daarmee het voedsel voor de egel) sterk achteruitgegaan is in de laatste decennia. Daar zal het massaal gebruik van pesticiden niet vreemd aan zijn.

Daarnaast heeft België het meest dichte wegennetwerk van Europa (meer dan 5 km weg per vierkante km) en het blijft groeien. Ook de verkeersintensiteit neemt nog toe. Net waar er veel tuinen zijn, zijn er ook veel wegen. Tegelijk zien we dat tuinen steeds vaker hermetisch omheind worden aan drie zijden behalve aan de straatkant, waardoor egels (die een veel groter leefgebied nodig hebben dan de gemiddelde tuin) gedwongen worden om via de straatkant van de ene tuin naar de andere te gaan. Egels staan al tien jaar op nummer 1 in het project 'Dieren onder de wielen' wat het aantal gemelde verkeersslachtoffers onder de zoogdieren betreft.

Bescherming in eigen tuin

Een egeltuin is groen en heeft doorgangen naar andere (groene) tuinen.

Aan het einde van de zomer denken egels aan de winterslaap en mensen aan het winterklaar maken van de tuin. In de stad zijn egels afhankelijk van onze tuinen.

Wil je egels helpen?

Maak dan in ieder geval je tuin niet winterklaar op de gebruikelijke manier!

Wat kan je wel doen?

Een egeltuin is een beetje rommelig.

Daarin staan planten met bloemen en veel nectar en stuifmeel, dat trekt insecten, die voedsel voor egels kunnen zijn.

De erfscheiding is liefst een haag. Wil je wel een schutting, gaaswand of muur?

Maak dan op de grond een opening van 14 x 14 cm als egeldoorgang.

Biedt schuilgelegenheid, bladerhoop, composthoop – pas op met doorspitten, takkenhoop of rommelhoek. Bij gebrek aan ruimte kan een speciaal egelhuis een alternatief zijn.

Bedekte grond tussen de planten en struiken is rijk aan insecten en dus egelvoer.

Gebruik geen gif zoals slakkenkorrels.

Heb je een vijver? Zorg dat een egel er weer uit kan klimmen.

Een egel zorgt voor zichzelf, in eigen tuin kun je bijvoeren, vooral in de herfst kan dat nuttig zijn, zo gaan ze goed gevuld de winter in. Ze eten graag nat voer, honden- of kattenvoer of een roerei, natuurlijk zonder toegevoegd zout. Geef NOOIT brood.

Gebruik in uw tuin NOOIT bestrijdingsmiddelen, deze komen altijd ook terecht in andere beestjes dan die welke bestreden zouden moeten worden. De egel krijgt het gif binnen en dat hoopt zich op. Een bakje water is ook altijd welkom ook voor andere dieren. Geef ook NOOIT melk.

Als je in Delfgauw, Tanthof (Oost) of Wateringen woont? Vraag informatie over het wijkonderzoek naar de egel.